

Mají se varovat lakomství, marností, hříšných rozkoší. Nemají darmo chleba jísti. Místo nákladného života a zbytečných staveb ať nakládají na věci potřebné poddaným. Čeleď mají mít jen ke skutečné potřebě a mají s ní nakládat spravedlivě, udržovat ji slušným způsobem v kázni a vést k nábožnosti i k účasti na bohoslužbách. Ve stavovské obci mají znát své místo v poddanosti vyšším, v pokoji se sobě rovnými, beze svémocného vymáhání práva.

Nad užíváním výtěžku z panství stojí tedy povinnost pána vůči poddaným, jež záleží zejména ve správě a v konání soudu. Práva mají páni vésti k obecnému užtku, zlé obyčeje poddaným škodlivé mají měnit. Pro ustanovení svá nebo svých předchůdců nesmí nikdo rušit přikázání Boží, které se vždy nese k dobrotivosti k chudému a níže stojícímu. Pokud sami nestačí na správu poddaných, jsou povinni postarat se o řádné a spravedlivé úředníky [správce]. I oni mají být dobrodinci, nikoli škůdcové lidu. Nesluší, aby pečovali o prospěch svého pána se zkázou poddaných.

Při konání soudu ať pamatují páni především na spravedlnost bez přijímání osob, bez úplatků, s bedlivým vyšetřením případu a okolností, zvláště polehčujících. Ve vlastní při s poddanými mají se varovat mstivosti. Trestání má být úměrné skutečné vině. Nesmí při něm mít místo ukrutnost a unáhlení. Vždy sluší soudy nakloňovat k milostivosti. Cílem trestu je náprava trestaného a výstraha jiným. Trestání může se díti slovy — bez lání, zlořečení, kleteb, zlosti, rozšafně a s ohledem na povahu vinníka. Při trestání na cti [zbavením úřadu a pod.] nebo na majetku stojí na prvním místě úvaha, poslouží-li takový trest k nápravě a k výstraze. Nesmí padat na váhu lakomá žádost pokuty. Trestání trápením na těle, bitím, vězením, hladem, okovami má se užívat jen tam, kde mírnější trest nepomohl. Odnětím údů či dokonce života smí se trestat jen, když Boží úsudek [zajisté starozákonní] vyslovuje takový trest na takovou vinu a není-li možné odvésti jinak vinníka od škození jiným.

V daném případě — šlo o paní Mladé Boleslavě — dali Bratři paní Johance z Krajku [r. 1512] na vůli, chce-li raději

upustit od užívání panství či setrvat v něm. Když se klonila k druhé možnosti, dopustili jí s výhradou, že se zachová podle zprávy vydané urozeným spolu se svým bratrem, jehož nechť ustanoví k správě panství. Postará se, aby se prokazovalo milosrdenství nuzným poddaným, aby při zámecké čeledi nebylo trpěno světáctví, aby dělná čeleď byla řádně opatrována výživou, aby nebyl veden nákladný dvůr s mnoha hosty [D 88 n.].

S panem Rendlem z Oušavy se Jednota rozešla, ale nezneprátelila, když pán Jednotě dříve nakloněný a v ní činný postupoval v hodnostech a věnoval se cele stavovským zájmům.

Pokud jde o panské *úředníky*, byli Bratři vedeni k tomu, aby k této službě nechválali. Byli-li v ní už prve, ať hledí být u pána spravedlivého a nechť se učí řádu spravedlnosti podle zásady, že Boží věci sluší stavět před lidské a obecně užitečné před zájem osobní. Pánu mají sloužit věrně a povolně, ale nic nečinít proti spravedlnosti a proti svému svědomí. Ať pánu nekradou, ale také ať se mu nezalibují zvyšováním výnosu z panství na úkor lidu. Vůbec je péče o lid jejich přednější úkolem než starost o důchody. Jinak platí pro úředníky na jejich místě, co bylo řečeno v pokynech pánům [D 92 n.].

Rychtářům a konšelům vštěpuje bratrská zpráva [D 95] potřebu osobní kvalifikace: čistý charakter, sebeovládání, moudrost a rozšafnost, bedlivost v práci, diskretnost, střídmost v slovu. I v této funkci má se Bratr stříci hodů a pití obvyklého při zasedání obecních úřadů, byť se měl z účasti vykoupit penězi.

Jako rychtář či konšel přicházel Bratr především do situace soudce či přísedícího při soudu. I pro tuto potřebu vypracovali Starší návod [D 93 n.], jenž se ve mnohém kryje s pokyny danými pro soudcovskou činnost pánům. Obsahuje zásadní poučky o podstatě a určení soudu a všeobecné rady o jeho správném a nestranném konání. Kdo se chce Bohu líbit, nemá se řídit samými právy a výsadami beze spravedlnosti a milostivosti, ale pamatovat, že bude jednou od Boha souzen soudem, kterým sám soudí [Mat. 7, 2]. Povinností Bratra v soudcovské funkci bude tedy, aby se právům a soudům Božím zákona Božího prvotně učil a k nim práva světa neb svá směřoval. V případě